

Vergaderjaar 2014–2015

31 839

Jeugdzorg

Nr. 412

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARISSEN VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT EN VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 september 2014

Op 24 september 2014 bespreken wij met uw Kamer de voortgang van de transitie van het jeugdstelsel. Ten behoeve van dit Algemeen Overleg informeren wij uw Kamer – aanvullend op onze brief van 28 augustus jl. – over de voortgang van de transitie van de jeugdhulp (Kamerstuk 31 839, nr. 410). In het bijzonder gaan wij daarbij in op de noodzaak die wij zien om aanvullende maatregelen te treffen om de beschikbaarheid van specialistische functies van jeugdhulp in 2015 te waarborgen.

Bij deze brief treft u het «briefadvies waarborgen zorgcontinuïteit» van de Transitiecommissie Stelselherziening Jeugd (TSJ) aan, met het rapport van het bijhorende telefonisch onderzoek onder zorgaanbieders¹. Ook ontvangt u bijgevoegd de derde rapportage van de Transitiemonitor Jeugd en het tweede tussenbericht van de Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ)². Deze brief is tevens een reactie op de brief van de G4/G32/VNG van 4 september jl.

1. Noodzaak maatregelen bovenregionale jeugdhulp

Er breekt een cruciale fase aan in de transitie van de jeugdhulp. Veel aandacht gaat daarbij nu uit naar de inkoopafspraken tussen gemeenten en aanbieders. Nu blijkt dat voor bepaalde specialistische functies van jeugdhulp in veel regio's nog geen afspraken tot stand zijn gekomen en het gevaar dreigt dat dit ook niet tijdig het geval zal zijn, menen wij dat voor deze vormen van zorg landelijke regie nodig is. Dit is nodig omdat de beschikbaarheid van deze jeugdhulp voor de kinderen die dit nodig hebben anders niet zeker is vanaf 1 januari 2015. Het gaat om jeugdhulp voor een kwetsbare groep die niet zomaar op een alternatief kan terugvallen.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Het gaat om de volgende vormen van jeugdhulp:

- Driemilieusvoorzieningen (alleen de combinatie van behandeling, wonen en onderwijs) in een besloten of gesloten voorziening, waaronder delen van de huidige OBC's, Jeugdzorgplus en open residentieel (nu provinciaal gefinancierd);
- Multifunctionele Centra (combinatie jGGZ en LVB);
- Jeugd-GGZ: bovenregionaal georganiseerde gespecialiseerde ggz, vanuit een klinische basis, waaronder BOPZ bedden – 18, Topreferente traumazorg in jeugdGGZ, verslavingszorg.

Om de inkoop van deze functies te waarborgen, zijn daarom afspraken tussen Rijk, gemeenten en zorgaanbieders nodig op de volgende onderdelen:

- Verkleinen van de onzekerheden voor gemeenten
- Bedrijfsmatige zekerheden zorgaanbieders
- Bovenregionale afspraken over de inkoop
- Gezamenlijke visie op het toekomstig zorglandschap

1.1 Verkleinen onzekerheden voor gemeenten

Veel gemeenten ervaren een disbalans tussen het beschikbare budget en de aantallen kinderen waarvoor ze inkoop moeten organiseren. Alhoewel het – voor bovenstaande functies – een relatief kleine groep kinderen betreft, is met de specialistische jeugdhulp waar we het hier over hebben een groot deel van het budget gemoeid – op macroniveau ongeveer 15%. Mocht er onverhoopt een groei optreden in de vraag naar deze jeugdhulp, dan kan dit grote gevolgen voor individuele gemeenten met zich meebrengen. Omgekeerd bestaat er terughoudendheid bij gemeenten om nu een relatief groot deel van het gemeentelijke jeugdhulpbudget te reserveren voor hulp waarvan nog niet zeker is dat deze daadwerkelijk allemaal nodig blijkt. Deze zorgen van gemeenten zijn zeer begrijpelijk. Dit mag echter niet leiden tot het uitblijven van afspraken en daarmee het risico van verdwijnen van zorgvuldig opgebouwd aanbod dat straks wel nodig blijkt. Daarom willen wij met gemeenten afspraken maken welke helderheid over de gemeentelijke realisatiecijfers 2013 en 2014 nodig is om risico's in 2015 goed te kunnen inschatten.

1.2 Maatregelen bedrijfsmatige zekerheden zorgaanbieders

Aanbieders hebben zekerheden nodig in het belang van de continuïteit van zorg, met name ook voor de beschikbaarheid van specialistische voorzieningen in 2015. Daarvoor is het belangrijk dat er snel inkoopafspraken komen en dat als deze afspraken voor de hiervoor genoemde specialistische functies leiden tot kortingen op de omzet voor de aanbieders, dat gemeenten daarbij dan reële kortingen hanteren ten opzichte van het budget 2014. Voor gemeenten is het van belang dat zij kunnen beschikken over reële cijfers over 2014 vanuit de instellingen – dit is in lijn met het signaal uit de brief die de G4G32-steden op 4 september naar uw Kamer zonden. De Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) speelt hierbij ook een belangrijke rol.

1.3 Bovenregionale afspraken

Aangezien de functies waar het hier om gaat veelal bovenregionaal worden aangeboden, ligt het voor de hand dat gemeenten deze functies ook bovenregionaal inkopen. Wat ons betreft op een schaal van ongeveer 1 miljoen inwoners, zoveel mogelijk aansluitend bij bestaande samenwerking (waardoor inwonersgrens niet heilig is). Vanuit het Rijk bieden wij aan ieder bovenregionaal samenwerkingsverband procesmanagement aan.

1.4 Gezamenlijke visie op het zorglandschap

Hetgeen onder 1.1 – 1.3 is geschetst richt zich op het voorkomen van problemen in 2015. Dit is nu weliswaar noodzakelijk, maar dat dit niet mag inhouden dat er verstoring optreedt ten aanzien van de transformatie. Er moet een omslag komen naar een aanbod dat aansluit op wat *nodig* is. Voor bovengenoemde specialistische vormen van jeugdhulp betekent dit dat zorgvuldig in beeld moet komen wat de precieze vraag blijkt te zijn en hoe dit past binnen het totale jeugdhulpaanbod. Daarom is het van belang dat er in de eerste helft van 2015 een gezamenlijke visie op het toekomstig zorglandschap wordt opgesteld.

1.5 Afspraken in de maak

Over bovenstaande zijn wij op dit moment vergaand in gesprek met gemeenten en jeugdhulpaanbieders. Eenieder onderstreept het belang dat maatregelen op deze onderwerpen nodig zijn zodat er in 2015 géén kinderen tussen wal en schip vallen.

Samengevat zijn afspraken in de maak over:

1. Het risico van verschil tussen raming en realisatie;
2. Bovenregionale zorginkoop voor cruciale jeugdhulpfuncties, inclusief kaders voor contractvoorwaarden;
3. De begrenzing van de korting op deze cruciale jeugdhulpfuncties;
4. De TAJ treedt proactief op bij problemen voor de continuïteit van zorg voor jeugdigen en hun opvoeders.

In de invoeringswet voor de Jeugdwet wordt een en ander wettelijk geborgd.

2. Briefadvies TSJ

In haar briefadvies gaat de TSJ ook in op het inkoopproces. Ten behoeve van het briefadvies heeft de TSJ zorgaanbieders bevestigd hoe zij een aantal zaken inschatten met het oog op de noodzakelijke zorgcontinuïteit voor kinderen en hun opvoeders. Dit briefadvies draagt bij aan het beeld over de transitie die nu gaande is. Ons totaalbeeld is gebaseerd op meerdere bronnen, naast het briefadvies van de TSJ ook de uitkomsten van de Transitie-monitor Jeugd, de informatie vanuit de TAJ en de informatie vanuit het ondersteuningsprogramma voor gemeenten. Op dit totaalbeeld baseren wij ons oordeel over de feitelijke stand van de transitie en beoordelen wij of aanvullende interventies noodzakelijk zijn. Met het realiseren van afspraken op hetgeen hierboven onder 1. is toegelicht, verwachten wij – in aanvulling op de maatregelen in onze brief van 28 augustus – de door de TSJ geschetste risico's te ondervangen en op 1 januari 2015 alle benodigde jeugdhulp voor alle kinderen in Nederland goed toegankelijk te hebben.

De TSJ geeft in haar briefadvies aan dat zij verwacht dat bij haar opheffing per 1 januari 2015 relevante functies die de TSJ nu vervult komen te vervallen. Wij hebben hierover met de voorzitter van de TSJ gesproken en hebben daarbij met name stilgestaan bij de functie die de TSJ nu vervult bij het toezien op het belang van de zorgcontinuïteit voor kinderen en hun opvoeders. Ook wij zijn van mening dat een kritische onafhankelijke blik hierbij van belang is. Om die reden zijn wij in overleg getreden met de voorzitter van de Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) over het borgen van de opgedane expertise van de TSJ binnen de werkzaamheden van de TAJ. Dit sluit op een natuurlijke wijze aan bij de werkzaamheden die de TAJ nu reeds uitvoert. Daarbij bekijken wij met de TAJ, ook voor wat betreft de capaciteit, wat er extra nodig is om deze rol adequaat op zich te kunnen nemen.

3. Transitie-monitor Jeugd en tussenbericht TAJ

Uitkomsten Transitie-monitor Jeugd

In de Transitie-monitor Jeugd van september geven gemeenten aan dat ze ver zijn in de keuzes, inrichting en implementatie op de focuspunten. De uitkomsten over de voortgang van het inkoopproces sporen met het beeld zoals wij uit eigen bevindingen hebben geschetst in onze brief van 28 augustus jl. De Transitie-monitor Jeugd is niet onze enige bron van informatie. Samen met de beelden die wij krijgen vanuit het ondersteuningsprogramma, vanuit de TAJ en uit de rapportages van de TSJ geeft dit een totaalbeeld van de voortgang van de transitie op basis waarvan wij gericht het gesprek met gemeenten of regio's aangaan of nader onderzoek doen.

Op het terrein van de inrichting van de toegang blijkt dat ongeveer tweederde van de gemeenten die de monitor ingevuld hebben, helder heeft hoe de toegangstaken worden ingericht. In mei 2014 had maar de helft van de gemeenten hiervan een helder beeld. Voor wat betreft voortgang binnen het gedwongen kader (zoals afspraken met de Raad voor de Kinderbescherming en helderheid over wie een verzoek tot Raadsonderzoek in kan dienen) laat de monitor zien dat gemeenten stappen hebben gemaakt in het maken van samenwerkingsafspraken met de Raad voor de Kinderbescherming in vergelijking met de uitkomsten van mei.

Tegelijkertijd zijn er thema's waarop het beeld is dat gemeenten achterblijven. Het gaat onder meer om privacy-aspecten, CORV (Collectieve Opdrachten Routeer Voorziening) en aspecten die samenhangen met de inkoop.

Zo hebben gemeenten veelal nog geen beleidsregels opgesteld over de wijze waarop wordt omgegaan met persoonsgegevens en privacy, ook binnen nieuwe samenwerkingsverbanden hebben gemeenten daar nog geen afspraken over gemaakt. Een zorgvuldige omgang met de gegevens van burgers is een essentiële bouwsteen voor het vertrouwen van burgers in de overheid. Met de VNG ondersteunen wij gemeenten actief op dit punt, onder meer via de inmiddels beschikbare voorbeeld-convenanten en factsheets.

Escalatieladder

Waar dat nodig is treedt de escalatieladder in werking, met als eerste stap hoor en wederhoor bij gemeenten waarvan er twijfels zijn of 1 januari 2015 de noodzakelijke stappen zijn gezet. Als dat nodig is worden interventies op bestuurlijk niveau ingezet.

Voor de implementatie van CORV bij gemeenten wordt een apart ondersteuningsproject uitgevoerd door de VNG, in opdracht van de VNG en in samenwerking met de ministeries van VWS en VenJ. Alle gemeenten zijn op de hoogte van de verplichtingen over CORV. De afgelopen periode zijn ze nagebeeld vanuit het ondersteuningsproject voor CORV. Daarbij zijn zij nogmaals geattendeerd op de verplichtingen en is hen gevraagd naar de voortgang. Op basis van de voortgangsrapportage worden nu specifieke acties ondernomen op regionaal/lokaal niveau. Als onderdeel van de escalatieladder wordt op bestuurlijk dan wel directie-niveau contact met de betreffende gemeenten/regio's opgenomen.

In de brief van 28 augustus jl. hebben wij uw Kamer geïnformeerd over de interventies die op dit moment worden uitgevoerd om de inkoop in een aantal regio's te versnellen. De spiegelgesprekken (hoor en wederhoor) met de regio's die het betreft vinden op dit moment plaats.

Tussenbericht Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ)

Uit bijgaand tussenbericht van de TAJ blijkt dat op 4 september jl. 30 meldingen door de TAJ in behandeling waren genomen, inmiddels zijn dat er 37. In haar tussenbericht beschrijft de TAJ ook dat zij zelf in actie komt als er signalen zijn dat het niet goed gaat in een regio – waarmee soms problemen worden opgelost voordat een formele melding nodig is. De TAJ constateert ook dat er nog veel onduidelijkheden zijn rond het inkoopproces en de uiteindelijke resultaten die er wel snel moeten komen. De acties uit de brief die wij uw Kamer op 28 augustus jl. stuurden over het inkoopproces en de hierboven beschreven maatregelen moeten deze problemen oplossen. Mocht dit voor instellingen niet het geval zijn, dan kunnen zij zich op elk moment wenden tot de TAJ.

4. Tot slot

We zijn in de transitie van een ingrijpende stelselwijziging die de hulp voor jeugdigen en hun ouders op termijn beter moet maken. Op lokaal, regionaal en landelijk niveau wordt bij bestuurlijke partners, jeugdhulp-aanbieders en professionals een enorme verantwoordelijkheid gevoeld om deze stelselwijziging tot een succes te maken. Vanuit dat besef wordt keihard gewerkt om voor elk probleem dat we onderweg tegenkomen een praktische oplossing te vinden.

Wij realiseren ons ook dat de huidige fase voor alle betrokkenen ook onzekerheid met zich meebrengt. Alhoewel er alles aan gedaan wordt om gedwongen ontslagen te beperken, zullen niet alle hulpverleners straks hun baan behouden en soms hun functie binnen de jeugdhulp anders moeten gaan invullen. Voor gemeenten geldt dat zij er een grote verantwoordelijkheid bij krijgen met de nieuwe jeugdhulptaken. Voor één groep mag er geen onzekerheid bestaan en dat zijn de jeugdigen die nu en straks jeugdhulp nodig hebben. Bij alle inspanningen die wij plegen staat dat voorop bij zowel ons, als bij gemeenten en bij aanbieders.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M.J. van Rijn

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
F. Teeven